

Öğretim Elemanlarının Dijital Yeterlilik Seviyelerinin İncelenmesi: Turizm Akademisyenleri Özelinde Bir Araştırma

Examining the Digital Competence Levels of Faculty Members: Research on Tourism Academicians

Oğuz DOĞAN¹

Öz

Bu çalışmada yükseköğretim kurumlarının turizm ve turizmle ilişkili bölümlerinde eğitim-öğretim faaliyetleri gerçekleştiren öğretim elemanlarının dijital yeterlilik düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Eğitimciler için Dijital Yeterlilik (DigCompEdu) ölçeği kullanılarak 108 öğretim elamanından veri toplanmıştır. Veri toplama sürecine başlamadan önce Antalya Bilim Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan 04.04.2023 tarih ve 2023/13 karar numarası ile etik onay alınmıştır. Elde edilen bulgulara göre, katılımcıların dijital yeterliliklerinin 'Bütünleştirici (B1)' düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Bulgular ayrıca katılımcıların cinsiyetleri bakımından dijital yeterlilik düzeylerinin birbirine yakın olduğunu göstermiştir. Bunun yanı sıra yaş grupları ve mesleki tecrübe ile dijital yeterlilik düzeyleri arasında çok belirgin olmamakla birlikte toplam puan bazında bir fark olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda 30 ve altı yaş grubuna mensup katılımcılar ile 5 yıldan az mesleki tecrübeye sahip katılımcıların dijital yeterlilik düzeyleri görece yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Yeterlilik, Yükseköğretim Kurumu, Öğretim Elemanı

JEL Kodları: Z30, L29

Abstract

In this study, it was aimed to examine the digital competence levels of faculty members who teach in tourism and tourism-related departments of higher education institutions in Turkey. For this purpose, data were collected from 108 faculty members using the Digital Competence for Educators (DigCompEdu) scale. Before starting the data collection process, ethical approval was obtained from Antalya Bilim University Social and Human Sciences Ethics Committee on 04.04.2023 with decision number 2023/13. The findings revealed that the digital competencies of participants were at the level of 'Integrator (B1)'. The findings also revealed that the digital competence levels of participants were close to each other in terms of their gender. In addition, it was determined that there was a difference between age groups and work experience and digital competence levels on the basis of total scores, although it was not very significant. In this context, participants belonging to the age group of 30 and below and participants with less than 5 years of work experience have relatively high levels of digital competence.

Keywords: Digital Competence, Higher Education Institution, Faculty Member

Jel Codes: Z30, L29

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Antalya Bilim Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Antalya, Türkiye,
oguz.dogan@antalya.edu.tr

ORCID: 0000-0002-3038-1719

Geliş / Submitted: 12/08/2023

Düzeltilme / Revised: 28/08/2023

Kabul / Accepted: 5/09/2023

Yayın / Published: 15/09/2023

Atıf / Citation: Doğan, O. (2023). Öğretim Elemanlarının Dijital Yeterlilik Seviyelerinin İncelenmesi: Turizm Akademisyenleri Özelinde Bir Araştırma, Journal of Tourism Intelligence and Smartness, 6(2), 98-106.

<http://doi.org/10.58636/jtis.1341973>

Giriş

Eğitim sistemindeki değişiklikler; bilimsel ilerlemeleri ve teknolojik gelişmeleri de içeren ve entegre eden toplumsal ihtiyaçlara göre ortaya çıkmaktadır (Orozco-Cazco, González, Abad ve Mercado-Varela, 2016). Dijital teknolojilerin günlük işlerin merkezine yerleşmesi, modern yaşamın dijitalleşmesine neden olduğu gibi eğitim ortamının da karmaşıklaşmasına neden olmuştur (Santos, Pedro ve Mattar, 2022). Öyle ki bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) eğitim ortamında giderek artan kullanımı, tüm eğitim düzeylerinde yeni öğretme ve öğrenme uygulamalarının ortaya çıkmasını teşvik etmekte (do Espírito Santo, Dias-Trindade ve dos Reis, 2022); eğitimcileri ve eğitim kurumlarını günümüz dünyasında eğitim-öğretim faaliyetleri için gereken dijital yeterlilikleri stratejik olarak geliştirmek ve teşvik etmek konusunda bir baskı oluşturmaktadır (Santos vd., 2022).

Dijital yeterlilik, eğitimcilerin yeni teknolojilerin yarattığı eğitim bağlamlarında etkili bir şekilde işlev görmelerini sağlayan tekno-pedagojik ve iletişimsel beceriler bütünü olarak tanımlanabilir (Basantes-Andrade, Cabezas González ve Casillas Martín, 2020). Eğitim-öğretim faaliyetlerinde dijital yeterlilik, BİT'lerin daha büyük bir role sahip olduğu yeni çağa özgü, yenilikçi eğitim uygulamaları geliştirmek için gerekli becerilerden birisi olarak kabul edilmektedir (Basantes-Andrade, Casillas-Martín, Cabezas-González, Naranjo-Toro ve Guerra-Reyes, 2022). Özellikle eğitimcilerin dijital yeterlilikleri, dijital toplumun gereksinimleriyle bağlantılı öğrenim stratejilerinin geliştirilebilmesi için hayati bir öneme sahiptir (do Espírito Santo vd., 2022). Bu bakımdan, yükseköğretimde dijital dönüşüm süreçlerini teşvik etmenin önemi artmış (Nebot, Cosentino, Esteve-Mon ve Segura, 2021), eğitimciler ve eğitim kurumlarında dijital yeterliliklerin geliştirilmesi bir öncelik haline gelmiştir (Pérez-Rivero, de Obesso ve Núñez-Canal, 2023).

Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmelerin ve 2020 yılında meydana gelen COVID-19 salgınının sonuçlarının eğitim-öğretim faaliyetlerine önemli etkileri olmuştur (Pérez-Rivero vd., 2023). Dolayısıyla pandemi, dijital teknolojilerin ve BİT destekli öğretim stratejilerinin eğitimde uygun bir şekilde kullanılmasının önemini daha da vurgulamıştır (Pera, Hajdukiewicz ve Hodak, 2022). Mart 2020'ye kadar dijital yeterlilikler kademeli olarak gelişirken (Pérez-Rivero vd., 2023), pandeminin zorunlu kıldığı toplumsal izolasyon, eğitimcilerin uzaktan eğitim için gereken dijital yeterliliklerini hızlı bir şekilde geliştirmeye zorlamıştır (do Espírito Santo vd., 2022). Bu bakımdan yaşanan salgın, eğitim faaliyetlerindeki dijital dönüşümü daha da hızlandırmıştır (Nebot vd., 2021). Bu bağlamda salgınla birlikte eğitimin evriminde yeni bir aşamaya girildiği böylece dijitalleşmenin temel ve yaygın hale geldiği (Pérez-Rivero vd., 2023), üniversitelerin dijitalleşme süreçlerine yönelmesinin giderek daha da önem kazandığı söylenebilir (Sánchez-Caballé ve Esteve-Mon, 2022).

Son yıllarda, eğitimde dijital teknolojilerin kullanımı konusunda bilimsel bir tartışma süregelmektedir (Pera vd., 2022). Öyle ki ilgili alanyazında üniversitede öğretim faaliyeti gerçekleştiren eğitimcilerin dijital yeterliliklerini temel alan çeşitli çalışmalar yer almaktadır (Orozco-Cazco vd., 2016; Demeshkant, Potyrala ve Tomczyk, 2020; Nebot vd., 2021; Jorge-Vázquez, Nájuez Alonso, Fierro Saltos ve Pacheco Mendoza, 2021; Santos, Pedro ve Mattar, 2021; Dervenis, Fitsilis ve Iatrellis, 2022; Dias-Trindade ve Albuquerque, 2022; do Espírito Santo vd., 2022; Pera vd., 2022; Sánchez-Caballé ve Esteve-Mon, 2022).

Ulusal alanyazında ise konuyla ilgili ölçek geliştirme (Yılmaz, Aktürk ve Çapuk, 2021), ölçek uyarlama (Toker, Akgün, Cömert ve Sultan, 2021) ve öğretmenlerin dijital yeterliliklerini ve pedagojik dijital yeterliliklerini inceleyen (Yılmaz ve Toker, 2022; Polat ve Göktaş, 2023) çalışmalar mevcutken, yükseköğretim kurumlarında görev yapan eğitimcilere ilişkin gerçekleştirilen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Buradan hareketle bu çalışmanın temel amacı, yükseköğretim kurumlarının turizm ve turizmle ilgili bölümlerinde görev yapan öğretim elemanlarının dijital yeterliliklerini incelemektir. Bu sayede, hem hizmet sektörünün önemli parçalarından birisi olan turizm sektörüne nitelikli eleman yetiştiren öğretim elemanlarının dijital yeterliliklerine yönelik fikir sahibi olunabilecek hem de ulusal alanyazında var olan eksikliğe katkı sağlanacaktır.

Kavramsal Çerçeve

Son yıllarda yeterlilik terimi eğitim alanında giderek önem kazanmaktadır. Perronoud (2004) yeterlilikleri, bir kişinin her bir bağlamın talepleri karşısında etkili bir şekilde hareket etmesini sağlayan bütünlük bir şekilde harekete geçirebildiği bilişsel, duyuşsal, sosyo-duygusal ve fiziksel kapasiteler olarak tanımlamaktadır (akt. Mirete, Maquilón, Mirete ve Rodríguez, 2020: 1). Dijital yeterlilik ise, BİT'in iş, eğlence, iletişim ve eğitim için güvenli, eleştirel ve sorumlu bir şekilde kullanma becerisini içermektedir (Cabero-Almenara, Gutiérrez-Castillo, Palacios-Rodríguez ve Barroso-Osuna, 2020; Cored Bandrés, Liesa Orús, Vázquez Toledo, Latorre Cosculluela ve Anzano Oto, 2021).

Avrupa Komisyonu tarafından sekiz temel yeterlilikten birisi olarak belirlenen dijital yeterlilik (Basantes-Andrade vd., 2022), “bilgi ve veri okuryazarlığı, iletişim ve işbirliği, medya okuryazarlığı, dijital içerik oluşturma (programlama dahil), güvenlik (dijital refah ve siber güvenlikle ilgili yeterlilikler dahil), fikri mülkiyetle ilgili sorular, problem çözme ve eleştirel düşünmeyi” kapsamaktadır (Avrupa Komisyonu, 2018: 7-9). Kısaca dijital yeterlilik, teknolojiyi farklı alanlarda kullanma konusunda çok boyutlu bir beceriyi ifade etmektedir (Pérez-Rivero vd., 2023). Dijital yeterlilik yalnızca dijital becerileri değil, aynı zamanda günlük durumlarda bilgi teknolojilerinin doğası ve rolü, sundukları fırsatlar, ilgili yasal ve etik prensipler hakkında bir dizi beceri, bilgi ve bakış açısını da kapsamaktadır (Morze ve Buinytska, 2019).

Hayat boyu yaşamak, çalışmak ve öğrenmek için teknolojiyi kullanma becerisi, herhangi bir toplumun eğitim programının geliştirilmesi açısından temel ve yaygın bir konu olarak kabul edilmektedir. Bu bakımdan, eğitim/öğretim merkezlerinde teknolojiden faydalanmanın ve teknolojiyi etkin bir şekilde entegre etmenin önemi vurgulanmaktadır (Cabero-Almenara vd., 2020). Dolayısıyla günümüz yükseköğretim kurumlarındaki eğitimcilerin sadece teknolojik okuryazarlık değil, aynı zamanda dijital yeterliliğe sahip olması gerektiği ifade edilmektedir (Cored Bandrés vd., 2021). Bu bağlamda dijital yeterliliğin, yükseköğretim kurumlarının öğretim kadrolarının profesyonel profilinde bulunması gerekli görülen önemli bir özellik olduğu söylenebilir (Basantes-Andrade vd., 2022). Zira günlük yaşamdaki ve eğitimdeki değişimlerle başa çıkabilmek için dijital olarak yeterliliğe sahip eğitimcilere ihtiyaç duyulduğu dile getirilmektedir (Sánchez-Caballé ve Esteve-Mon, 2022).

Eğitimcilerin dijital yeterliliklerini değerlendirmek ve geliştirmek adına çeşitli modeller önerilmiştir. Ön plana çıkan modelleri; Eğitimciler için Avrupa Dijital Yeterlilik Çerçevesi (DigCompEdu), Eğitimciler için ISTE standartları, Öğretmenler için UNESCO BİT Yeterlilik Çerçevesi, Öğretmenlerin Dijital Yeterliliği için İspanyol Ortak Çerçevesi, İngiliz Dijital Öğretmenlik Mesleki Çerçevesi, Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi için Kolombiya BİT Yeterlilikleri ve Öğretmenlik Mesleği için Şili BİT Yeterlilikleri ve Standartları’dır. Bu modeller arasında DigCompEdu modelinin eğitimcilerin dijital yeterliliklerini değerlendirmede en uygun model olduğu ileri sürülmektedir (Cabero-Almenara vd., 2020: 3).

DigCompEdu, farklı ülkelerdeki kurumsal ve bağlamsal gerekliliklere uyum sağlamak, eğitimcilerin ve öğrencilerin dijital yeterliliklerinin gelişimini birbirine bağlamak ve bunları kurumsal kapasite gelişimiyle ilişkilendirmek için tasarlanmıştır (Santos vd., 2021). Redecker ve Punie (2017) tarafından tasarlanan DigCompEdu, altı farklı alanda 22 yeterliliği içermektedir. Birinci alan, eğitimcilerin meslektaşları, öğrencileri, ebeveynleri ve diğer ilgili taraflarla mesleki etkileşimlerine, kendi bireysel mesleki gelişimlerine ve kurumun kolektif yararı için dijital teknolojileri kullanmalarına yöneliktir. İkinci alan, öğrenme için dijital kaynakları etkin ve sorumlu bir şekilde kullanmak, oluşturmak ve paylaşmak için gereken yeterlilikleri ele almaktadır. Üçüncü alan, öğretim ve öğrenimde dijital teknolojilerin kullanımını yönetmeyi ve düzenlemeyi kapsamaktadır. Dördüncü alan, değerlendirmeyi geliştirmek için dijital stratejilerin kullanımını ele almaktadır. Beşinci alan, öğrenci merkezli öğretme ve öğrenme stratejileri için dijital teknolojilerin potansiyeline odaklanmaktadır. Altıncı alan, öğrencilerin dijital yeterliliklerini kolaylaştırmak için gereken özel pedagojik yeterlilikleri içermektedir (Redecker ve Punie, 2017: 9).

Eğitimcilerin dijital yeterlilik düzeylerine, yaşanan toplum veya ülkenin etki edebileceği söylenebilir. Ancak bazı durumlarda ülkedeki dijital gelişmişlik düzeyinin düşük olması, eğitimcilerin dijital olarak gelişimlerine etki etmeyebilir. Öyle ki görece düşük dijital gelişmişlik düzeyine sahip olan Latin Amerika ülkeleri Panama, Peru, Arjantin, El Salvador, Ekvador, Paraguay, Honduras ve Bolivya’da yer alan üniversitelerden 219 katılımcıyla gerçekleştirilen bir çalışmada, eğitimcilerin dijital yeterlilik artışı konusunda hazır oldukları belirlenmiştir (Antón-Sancho, Vergara ve Fernández-Arias, 2021). Bireylerin demografik özelliklerinin (cinsiyet, yaş, öğretim deneyimi, vb.) dijital yeterlilik düzeyine etki ettiği söylenebilir. Bu konuda yapılan bir araştırmanın sonuçları, Z kuşağına mensup olan eğitimcilerin, katılımcılar arasında en iyi dijital yeterliliğe sahip olan grup olduğunu gösterirken (Basantes-Andrade vd., 2020), bir başka çalışmada da milenyum nesline mensup eğitimcilerin daha gelişmiş düzeyde dijital becerilere sahip oldukları, ancak nesil ile dijital beceri düzeyi arasındaki ilişkinin çok yüksek olmadığı belirlenmiştir (Jorge-Vázquez vd., 2021). Bir başka çalışma ise yaşın, dijital yeterlilik algılarını etkileyebileceği, ancak önemli bir belirleyici olmadığını göstermiştir (Dias-Trindade ve Albuquerque, 2022). Yapılan bazı çalışmalarda cinsiyetin dijital yeterlilik düzeyi üzerinde etkisinin olabileceği (Demeshkant vd., 2020; Sánchez-Caballé ve Esteve-Mon, 2022), bazı çalışmalarda ise olmayabileceği sonucuna ulaşılmıştır (Basantes-Andrade vd., 2020; Jorge-Vázquez vd., 2021; Dias-Trindade ve Albuquerque, 2022). Konuyla ilgili yapılmış olan diğer çalışmalarda öğretim deneyimi ile dijital yeterlilik düzeyi arasında negatif yönlü bir korelasyon olduğu ifade edilirken (Demeshkant vd.,

2020; Pera vd., 2022), bir başka çalışmada öğretim deneyimi ile dijital yeterlilik arasında güçlü bir ilişki olmadığı ifade edilmektedir (Dias-Trindade ve Albuquerque, 2022).

İlgili alanyazında eğitimcilerin dijital yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi amacıyla genellikle DigCompEdu öz-değerlendirme ölçeği kullanılarak gerçekleştirilen çalışmalar bulunmaktadır. Bu bağlamda, İspanya ve Polonya'daki üniversitelerde görev yapan 910 öğretim elemanı ile yapılan çalışmanın sonuçları, öğretim elemanlarının kendilerini orta düzeyde dijital yeterliliğe sahip olarak algıladıklarını göstermiştir (Sánchez-Caballé ve Esteve-Mon, 2022). Yine İspanya'da COVID-19 öncesi ve sonrasında, öğretim elemanlarının dijital yeterlilik düzeylerindeki değişimi belirlemek için yapılan bir çalışmada, öğretim elemanlarının dijital yeterliliklerinin COVID-19 sonrasında geliştiği gözlemlenmiştir (Pérez-Rivero vd., 2023). İspanya'da 61 öğretim elemanı ile gerçekleştirilen bir başka çalışmanın sonuçları ise öğretim elemanlarının orta ila yüksek düzeyde bir yeterliliğe sahip olduğunu göstermiştir (Nebot vd., 2021). Portekiz'de 37 üniversite ve 76 politeknik üniversitede görev yapan 846 öğretim elemanı ile gerçekleştirilen bir çalışmada ve yine Portekiz'de 249 öğretim elemanı ile yapılan bir başka çalışmada ise öğretim elemanlarının bütünleştirici düzeyde dijital yeterliliğe sahip oldukları belirlenmiştir (Santos vd., 2021; Dias-Trindade ve Albuquerque, 2022). İlave Brezilya'da 39 öğretim elemanı ile gerçekleştirilen çalışmada, öğretim elemanlarının dijital yeterlilik düzeylerinin bütünleştirici düzeyde olduğu tespit edilmiştir (do Espírito Santo vd., 2022).

İlgili alanyazında, DigCompEdu öz-değerlendirme ölçeği dışında farklı ölçme araçları kullanılarak yapılan çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin, Öğretmenler için UNESCO BİT Yeterlilik Çerçevesi temel alınarak Ekvador'da bulunan üniversitelerde görevli 216 öğretim elemanı ile yapılan çalışmada, öğretim elemanlarının orta düzeyde dijital becerilere sahip olduğu belirlenmiştir (Jorge-Vázquez vd., 2021). Yine Ekvador'da bulunan bir üniversitede görev yapmakta olan 178 öğretim elemanı ile yapılan bir çalışmada (Orozco-Cazco vd., 2016) ve 216 öğretim elemanı ile yapılan bir başka çalışmada (Jorge-Vázquez vd., 2021), öğretim elemanlarının orta düzeyde dijital yeterliliğe sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Hırvatistan, Almanya, Polonya ve Sırbistan'da görev yapan 423 katılımcıyla gerçekleştirilen bir çalışmada, katılımcıların dijital yeterlilikleri orta düzey olarak belirlenmiştir (Pera vd., 2022).

Ulaşılan bilgiler ışığında, çalışma kapsamında yanıt aranan soruları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Öğretim elemanlarının dijital yeterlilikleri ne düzeydedir?
- Öğretim elemanlarını cinsiyete göre dijital yeterlilikleri ne düzeydedir?
- Öğretim elemanlarının yaşa göre dijital yeterlilikleri ne düzeydedir?
- Öğretim elemanlarının kurum türüne göre dijital yeterlilikleri ne düzeydedir?
- Öğretim elemanlarının mesleki tecrübeye göre dijital yeterlilikleri ne düzeydedir?

Yöntem

Bu çalışmada yükseköğretim kurumlarının turizm ve turizmle ilişkili bölümlerinde eğitim-öğretim faaliyetleri gerçekleştiren öğretim elemanlarının dijital yeterlilik düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında veriler, nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılarak toplanmıştır. Bu doğrultuda çalışmada Redecker ve Punie (2017) tarafından geliştirilen ve Toker vd. (2021) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan "Eğitimciler için Dijital Yeterlilik Ölçeği (DigCompEdu)" çalışmanın amacına göre düzenlenmiştir. Düzenlenen soru formu çevrimiçi ortama aktarılmış ve veriler çevrimiçi ortamda toplanmıştır. Veri toplama sürecine başlamadan önce Antalya Bilim Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan 04.04.2023 tarih ve 2023/13 karar numarası ile etik onay alınmıştır.

Araştırmanın evrenini Türkiye'de faaliyet gösteren tüm devlet ve vakıf üniversitelerinin turizm ve turizm ile ilişkili bölümlerinde görev yapmakta olan ve ders verme yetkisine sahip öğretim elemanları oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında örneklem seçimi yapılmadan, evrende yer alan tüm bireylere ulaşılmaya çalışılmıştır. Alanyazında örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde kullanılan analizlerden birisinin madde analizi olduğu belirtilmektedir. Buna göre çalışmada kullanılacak madde sayısının en az iki en fazla 10 katının örneklem büyüklüğü için yeterli olacağı ifade edilmektedir (Dalyan, Dalyan, Ünal ve Pişkin, 2022: 117). Bu bakımdan, çalışmada kullanılan ölçeğin 22 maddeden oluştuğu göz önüne alındığında, örneklem büyüklüğünün 44-220 arası katılımcıdan oluşması beklenmektedir. Bu bağlamda araştırmanın gerçekleştirildiği tarihlerde YÖK AKADEMİK verilerine göre söz konusu şartları sağlayan 1.603 öğretim elemanı belirlenmiştir. İlgili veri tabanında yer alan 246 öğretim elemanının kayıtlı e-posta adresleri bulunmamaktadır. Dolayısıyla, çevrimiçi ortamda hazırlanan soru formunun linki, Nisan-Haziran 2023 tarihlerinde veri tabanında e-posta adresi bulunan 1.357 öğretim elemanı ile paylaşılmış ve 108 öğretim elemanından veri toplanmıştır. Ayrıca alanyazında aynı ölçeği kullanan ve küçük örneklem sayılarıyla gerçekleştirilen çalışmalar

bulunmaktadır (Nebot vd., 2021; do Espírito Santo vd., 2022). Dolayısıyla çalışmanın örneklem büyüklüğünün yeterli olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışmada kullanılan ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,922 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 1: Güvenirlik Analizi

Maddeler	Cronbach's α
	0,922

Çalışma kapsamında elde edilen verilerin analiz işlemleri Jamovi paket programıyla gerçekleştirilmiştir. Eğitimciler için Dijital Yeterlilik Ölçeğinde yer alan her bir madde, kendine özgü dört seçenekten oluşmaktadır. Her seçenek 0-4 arasında puana sahiptir. Eğitimcilerin dijital yeterlilik düzeyleri hesaplanırken, her bir maddeye vermiş oldukları yanıtların toplamı dikkate alınmaktadır. Alınan toplam puan neticesinde yeterlilik düzeyleri; başlangıç (A1) (19 puan ve altı), kâşif (A2) (20-33 puan), bütünleştirici (B1) (34-49 puan), uzman (B2) (50-65 puan), lider (C1) (66-80 puan) ve öncü (C2) (81 ve üzeri) şeklinde sıralanmaktadır (Toker vd., 2021: 325-328). Bu bağlamda katılımcıların her bir maddeye vermiş oldukları yanıtların toplamı alınarak, ortalama toplam puanlar hesaplanmıştır.

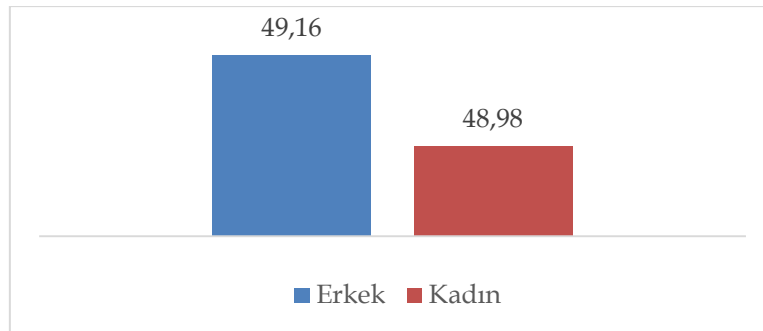
Bulgular

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur. Tablo 2’ye göre katılımcıların %52,8’ini erkekler, %47,2’sini kadınlar oluşturmaktadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%42,6) 31-40 yaş grubuna mensup iken, %42,6’sı Dr. Öğr. Üyesi olarak görev yapmaktadır. Katılımcıların %79,6’sı devlet üniversitelerinde görev yapmaktadır ve %25’i 5-9 yıl mesleki tecrübeye sahiptir.

Tablo 2: Demografik Bulgular

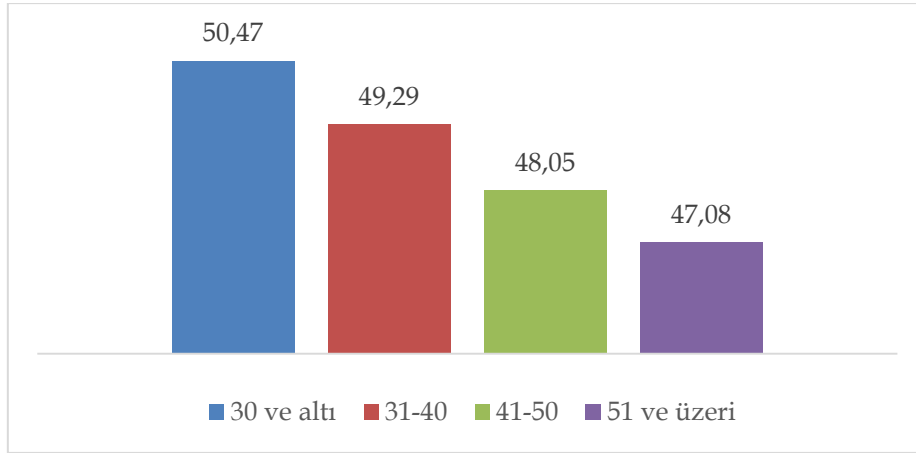
		f	%
Cinsiyet	Erkek	57	52,8
	Kadın	51	47,2
Yaş	30 ve altı	13	12,0
	31-40	46	42,6
	41-50	32	29,6
	51 ve üzeri	17	15,7
Unvan	Öğr. Gör.	37	34,3
	Dr. Öğr. Üyesi	46	42,6
	Doç. Dr.	18	16,7
	Prof. Dr.	7	6,5
Kurum Türü	Devlet Üniversitesi	86	79,6
	Vakıf Üniversitesi	22	20,4
Mesleki Tecrübe	5 yıldan az	23	21,3
	5-9 yıl	27	25,0
	10-14 yıl	23	21,3
	15-19 yıl	11	10,2
	20-24 yıl	13	12,0
	25 yıl ve üzeri	11	10,2

Katılımcıların dijital yeterlilik düzeylerini belirlemek amacıyla ölçek maddelerine vermiş oldukları yanıtlar neticesinde yapılan hesaplamalarda, ortalama toplam puan 49,17 olarak hesaplanmıştır. Bu itibarla, katılımcıların dijital yeterlilik seviyelerinin bütünleştirici (B1, 34-49 puan) düzeyde olduğu belirlenmiştir.

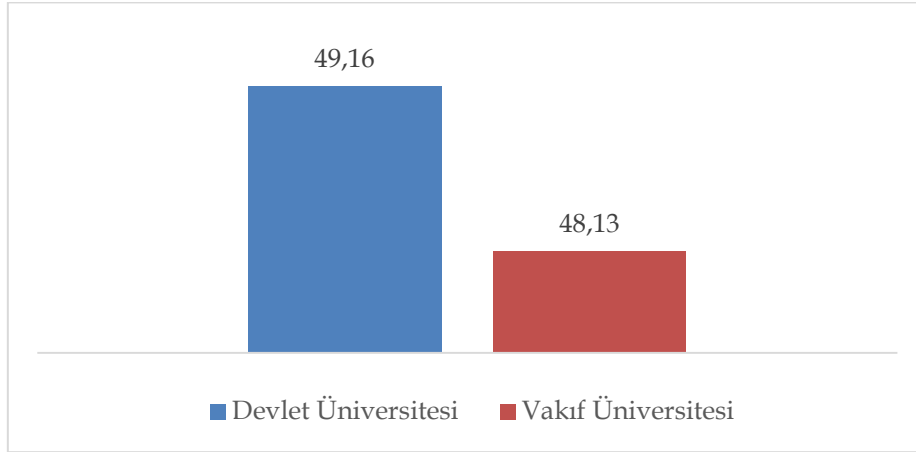
Şekil 1: Cinsiyet Bazında Dijital Yeterlilik Düzeyleri

Katılımcıların cinsiyetlerine göre dijital yeterlilik düzeylerine ilişkin bulgular Şekil 1’de sunulmuştur. Şekil 1 incelendiğinde, kadın ve erkek katılımcıların dijital yeterlilik düzeylerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu bakımdan hem erkek hem kadın katılımcıların dijital yeterlilikleri B1 (34-49 puan, bütünleştirici) düzeyindedir.

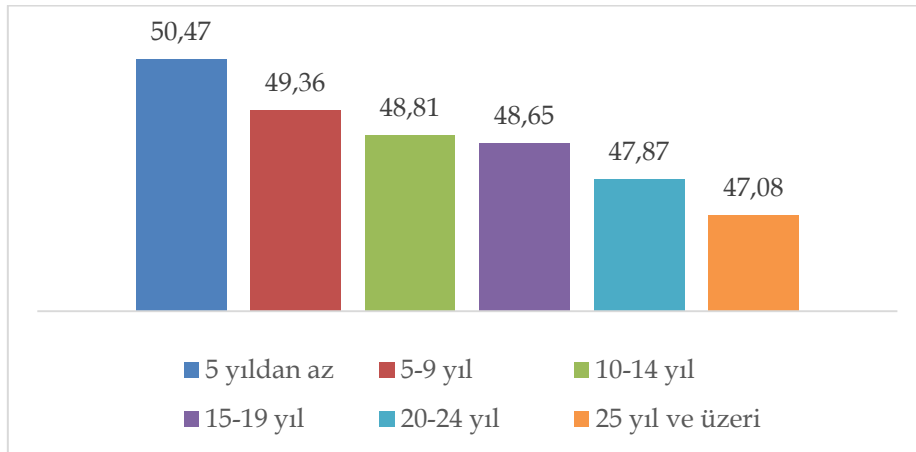
Şekil 2: Yaş Grupları Bazında Dijital Yeterlilik Düzeyleri

Katılımcıların yaşlarına göre dijital yeterlilik düzeylerine ilişkin bulgular Şekil 2’de sunulmuştur. Buna göre 30 ve altı yaş grubunda yer alan katılımcıların dijital yeterlilik düzeyleri B2 (50-65 puan, uzman) iken, diğer yaş gruplarına mensup katılımcıların dijital yeterlilikleri B1 (34-49 puan, bütünleştirici) düzeyindedir.

Şekil 3: Kurum Türü Bazında Dijital Yeterlilik Düzeyleri

Katılımcıların çalışmakta oldukları kurum türüne göre dijital yeterlilik düzeylerine ilişkin bulgular Şekil 3’de sunulmuştur. Her iki kurum türünde de görev yapmakta olan katılımcıların dijital yeterlilikleri B1 (34-49 puan, bütünleştirici) düzeyindedir.

Şekil 4: Mesleki Tecrübe Bazında Dijital Yeterlilik Düzeyleri

Katılımcıların mesleki tecrübelerine göre dijital yeterlilik düzeylerine ilişkin bulgular Şekil 4’de sunulmuştur. Şekil 4 incelendiğinde, katılımcıların dijital yeterlilik düzeylerinin birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. 5 yıldan az mesleki tecrübeye sahip katılımcıların dijital yeterlilik düzeyleri B2 (50-65 puan, uzman) iken, diğer yaş gruplarına mensup katılımcıların dijital yeterlilikleri B1 (34-49 puan, bütünleştirici) düzeyindedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada, Türkiye’de bulunan yükseköğretim kurumlarının turizm ve turizmle ilişkili bölümlerinde eğitim-öğretim faaliyetleri gerçekleştiren elemanlarının dijital yeterlilik düzeyleri incelenmiştir. Bu kapsamda 108 öğretim elemanı ile bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir.

Çalışma kapsamında elde edilen bulgular ışığında, öğretim elemanlarının dijital yeterliliklerinin ‘Bütünleştirici (B1, 34-49 puan)’ düzeyde, bir başka ifadeyle orta düzey olduğu belirlenmiştir. Söz konusu bulgu, farklı ülkelerde gerçekleştirilen çalışma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir (Santos vd., 2021; Dias-Trindade ve Albuquerque, 2022; do Espírito Santo vd., 2022; Sánchez-Caballé ve Esteve-Mon, 2022). Bu bakımdan öğretim elemanlarının dijital yeterlilik düzeylerinin farklı ülkelerdeki (Örn. İspanya, Portekiz, Brezilya) meslektaşlarıyla paralellik gösterdiği söylenebilir.

Katılımcıların cinsiyetleri bazında yapılan dijital yeterlilik düzeyleri karşılaştırması neticesinde, dijital yeterlilik düzeylerinin birbirine yakın olduğu görülmüştür. Bu bağlamda, cinsiyetin dijital yeterlilik düzeyine olumlu ya da olumsuz bir etkisinin olmadığını söylemek mümkündür. Elde edilen bu bulgu, cinsiyetin dijital yeterlilik düzeyi üzerinde bir etkisinin olmayabileceğini belirten çalışma bulgularıyla benzerlik göstermektedir (Basantes-Andrade vd., 2020; Jorge-Vázquez vd., 2021; Dias-Trindade ve Albuquerque, 2022).

Katılımcıların yaş grupları bazında yapılan dijital yeterlilik düzeyleri karşılaştırması neticesinde, 30 ve altı yaş grubuna mensup katılımcıların görece daha iyi dijital yeterlilik düzeylerine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Ancak yaş gruplarına ait ortalama değerler göz önüne alındığında, yaş grupları arasında önemli bir fark olmadığı, yeterlilik düzeylerinin birbirine yakın olduğu söylenebilir. Bu itibarla elde edilen sonuç, Jorge-Vázquez vd. (2021) ve Dias-Trindade ve Albuquerque (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Katılımcıların mesleki tecrübeleri bazında yapılan dijital yeterlilik düzeyleri karşılaştırması neticesinde, gruplar arasında önemli bir fark olmadığı söylenebilir. Grup ortalamaları dikkate alındığında 5 yıldan az mesleki tecrübeye sahip olan katılımcıların B2 düzeyinde, diğer grupların ise B1 düzeyinde bir dijital yeterliliğe sahip olduğu ifade edilebilir. Elde edilen bu bulgu, tecrübe ile dijital yeterlilik düzeyi arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşan çalışma sonuçlarıyla kısmen farklılık göstermektedir (Demeshkant vd., 2020; Pera vd., 2022). Ayrıca ilgili alanyazında benzer konuda yapılmış bir çalışmadan elde edilen bulgulardan hareketle, tecrübe ile dijital yeterlilik arasında güçlü bir ilişki olmadığı da belirtilmektedir (Dias-Trindade ve Albuquerque, 2022). Yaşanan COVID-19 pandemisinin yanı sıra ülkemizde yaşanan deprem felaketi neticesinde öğretim elemanlarının dijital araçlara adaptasyonu daha hızlı gerçekleşmiş olabilir. Bu durumun bir sonucu olarak, mesleki tecrübeden bağımsız olarak, dijital yeterlilik düzeyleri gelişmiş olabilir. Bunun yanı sıra, öğretim elemanlarının, işlerinin doğası gereği, yaşanan teknolojik gelişmeleri yakından takip ettiklerini ve bu değişime uyum sağlamaya çalıştıklarını söylemek mümkündür.

Çalışmanın başlıca kısıdı, öğretim elemanlarının ankete geri dönüş oranının görece düşük olmasıdır. Bunun nedenlerinden birisinin, kolay ulaşılabilir olmaları nedeniyle sık sık bilimsel araştırmalara katılım daveti almaları olabilir. Bir diğer sebep de çalışmalarının yoğunluğu nedeniyle çalışmaya katılmayı gözden kaçırmış olabilecekleridir. Çalışmanın bir diğer kısıdı da katılımcıların çoğunluğunu Öğr. Gör. ve Dr. Öğr. Üyeleri’nin oluşturmasıdır. Gelecekte yapılacak benzer çalışmalarda, Doç. ve Prof. unvanına sahip öğretim elemanlarından veri toplanmasına ağırlık verilebilir.

Bu çalışmada Türkiye’de bulunan yükseköğretim kurumlarının turizm ve turizmle ilişkili bölümlerinde görev yapmakta olan öğretim elemanlarının dijital yeterlilik düzeyleri incelenmiştir. Gelecekte yapılacak olan çalışmalarda, farklı alanlarda görev yapmakta olan öğretim elemanlarının dijital yeterlilik düzeyleri incelenebilir ve sonuçlar turizm akademisyenlerinin dijital yeterlilik sonuçlarıyla karşılaştırılabilir. Ayrıca ortaöğretim kurumlarının turizm ile ilgili bölümlerinde görev yapan eğitimcilerin dijital yeterlilik düzeyleri incelenebilir.

Kaynaklar

- Antón-Sancho, Á., Vergara, D. ve Fernández-Arias, P. (2021). Self-assessment of soft skills of university teachers from countries with a low level of digital competence. *Electronics*, 10(20), 2532.
- Avrupa Komisyonu. (2018). Key competences for lifelong learning: European reference framework. In: Office for Official Publications of the European Communities Luxembourg.
- Basantes-Andrade, A., Casillas-Martín, S., Cabezas-González, M., Naranjo-Toro, M. ve Guerra-Reyes, F. (2022). Standards of teacher digital competence in higher education: A systematic literature review. *Sustainability*, 14(21), 13983.
- Basantes-Andrade, A. V., Cabezas González, M. ve Casillas Martín, S. (2020). Digital competences relationship between gender and generation of university professors. *International Journal on Advanced Science Engineering and Information Technology*, 10(1), 205-211.
- Cabero-Almenara, J., Gutiérrez-Castillo, J.-J., Palacios-Rodríguez, A. ve Barroso-Osuna, J. (2020). Development of the teacher digital competence validation of digcompedu check-in questionnaire in the university context of andalusia (spain). *Sustainability*, 12(15), 6094.
- Cored Bandrés, S., Liesa Orús, M., Vázquez Toledo, S., Latorre Cosculluela, C. ve Anzano Oto, S. (2021). Digital competence of university teachers of social and legal sciences from a gender perspective. *Education Sciences*, 11(12), 806.
- Dalyan, O. , Dalyan, H. , Ünal, E. & Pişkin, M. (2022). Çalışanlara Verilen İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinde Klasik ve Alternatif Ölçme-Değerlendirme Sistemlerinin Karşılaştırılması . *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 1(Özel Sayı), 114-129.
- Demeshkant, N., Potyrala, K. ve Tomczyk, L. (2020). Levels of academic teachers digital competence: Polish case-study. Paper presented at the 2020). Proceedings of the 28th International Conference on Computers in Education.
- Dervenis, C., Fitsilis, P. ve Iatrellis, O. (2022). A review of research on teacher competencies in higher education. *Quality Assurance in Education*, 30(2), 199-220.
- Dias-Trindade, S. ve Albuquerque, C. (2022). University teachers' digital competence: A case study from portugal. *Social Sciences*, 11(10), 481.
- do Espírito Santo, E., Dias-Trindade, S. ve dos Reis, R. S. (2022). Self-assessment of digital competence for educators: A brazilian study with university professors. *Research, Society and Development*, 11(9), e26311930725-e26311930725.
- Jorge-Vázquez, J., Náñez Alonso, S. L., Fierro Saltos, W. R. ve Pacheco Mendoza, S. (2021). Assessment of digital competencies of university faculty and their conditioning factors: Case study in a technological adoption context. *Education Sciences*, 11(10), 637.
- Mirete, A. B., Maquilón, J. J., Mirete, L. ve Rodríguez, R. A. (2020). Digital competence and university teachers' conceptions about teaching. A structural causal model. *Sustainability*, 12(12), 4842.
- Morze, N. ve Buinytska, O. (2019). Digital competencies of university teachers. *Universities in the Networked Society: Cultural Diversity and Digital Competences in Learning Communities*, 19-37.
- Nebot, M. Á. L., Cosentino, V. V., Esteve-Mon, F. M. ve Segura, J. A. (2021). Diagnostic and educational self-assessment of the digital competence of university teachers. *Nordic Journal of Digital Literacy*(3-4), 115-131.
- Orozco-Cazco, G. H., González, M. C., Abad, F. M. ve Mercado-Varela, M. A. (2016). Digital competence of the university faculty: Case study of the universidad nacional de chimborazo. 4th international conference on technological ecosystems for enhancing multiculturality.
- Pera, B., Hajdukiewicz, A. ve Hodak, D. F. (2022). Digital competencies among higher education professors and high-school teachers: Does teaching experience matter? *Business Systems Research: International journal of the Society for Advancing Innovation and Research in Economy*, 13(2), 72-95.
- Pérez-Rivero, C. A., de Obesso, M. d. I. M. ve Núñez-Canal, M. (2023). Digital competence among university professors: Analysis of the impact of the covid crisis. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 36(3), 2155859.

- Polat, E. ve Göktaş, Y. (2023). Türkiye'deki devlet okulu öğretmenlerinin pedagojik dijital beceri yeterlilik düzeyi. *HUMANITAS-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(INCSOS VIII Özel Sayısı), 298-318.
- Redecker, C. ve Punie, Y. (2017). European framework for the digital competence of educators: DigCompEdu. Luxembourg: European Commission Joint Research Centre: Publications Office.
- Sánchez-Caballé, A. ve Esteve-Mon, F. M. (2022). Digital teaching competence of university teachers: A comparative study at two european universities. *Australasian Journal of Educational Technology*, 38(3), 58-69.
- Santos, C., Pedro, N. ve Mattar, J. (2021). Digital competence of higher education professors:: Analysis of academic and institutional factors. *Obra digital. Revista de comunicación, estudios mediáticos y procesos sociales*, (21), 69-92.
- Santos, C., Pedro, N. ve Mattar, J. (2022). Digital competence of higher education professors in the european context: A scoping review study. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 17(18), 222-242
- Toker, T., Akgün, E., Cömert, Z. ve Sultan, E. (2021). Eğitimciler için dijital yeterlilik ölçeği: Uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(230), 301-328.
- Yılmaz, E., Aktürk, A. ve Çapuk, S. (2021). Dijital yeterlilik ölçeği geliştirme: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(38), 34-68.
- Yılmaz, E.O. ve Toker, T. (2022). COVID-19 salgını öğretmenlerin dijital yeterliliklerini nasıl etkiledi?. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(235), 2713-2730.

Çıkar çatışması:

Yazar(lar)ın bildirecek bir çıkar çatışması yoktur.

Hibe / Finansal Destek:

Yazar(lar) bu çalışmanın herhangi bir finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Etik Kurul Onayı:

Bu çalışma için Antalya Bilim Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan 04.04.2023 tarih ve 2023/13 karar numarası ile etik onay alınmıştır.